

परराष्ट्र मामिला अध्ययन प्रतिष्ठान विकास समिति (गठन) आदेश, २०६८

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति

२०६८।४।२३

विकास समिति ऐन, २०१३ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायको आदेश जारी गरेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस आदेशको नाम “परराष्ट्र मामिला अध्ययन प्रतिष्ठान विकास समिति (गठन) आदेश, २०६८” रहेको छ ।

(२) यो आदेश तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस आदेशमा,-

(क) “समिति” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित परराष्ट्र मामिला अध्ययन प्रतिष्ठान विकास समिति सम्झनु पर्छ ।

(ख) “अध्यक्ष” भन्नाले समितिको अध्यक्ष सम्झनु पर्छ ।

(ग) “सदस्य” भन्नाले समितिको सदस्य सम्झनु पर्छ र सो शब्दले समितिको अध्यक्ष र सदस्य सचिवलाई समेत जनाउँछ ।

(घ) “कार्यकारी निर्देशक” भन्नाले दफा ६ बमोजिम नियुक्त कार्यकारी निर्देशक सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “तोकिएको” वा “तोकिएबमोजिम” भन्नाले यस आदेश अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम भन्ने सम्झनु पर्छ ।

३. परराष्ट्र मामिला अध्ययन प्रतिष्ठान विकास समितिको गठन: (१) नेपालको परराष्ट्र नीतिलाई सक्षम तथा प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव तथा परामर्श दिन परराष्ट्र मामिला अध्ययन प्रतिष्ठान विकास समिति नामको एउटा समिति गठन गरिएकोछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा देहायका सदस्यहरू रहनेछन्:-

- (क) परराष्ट्र मन्त्री वा राज्यमन्त्री -अध्यक्ष
- (ख) सभापति, अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध र मानव अधिकार समिति, व्यवस्थापिका-संसद् -सदस्य
- (ग) सचिव, परराष्ट्र मन्त्रालय -सदस्य
- (घ) सरकारी वा गैरसरकारी क्षेत्रमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय कानुनविद्हरूमध्येबाट नेपाल सरकारले तोकेको वा मनोनयन गरेको दुई जना -सदस्य
- (ङ) भूतपूर्व नेपाली राजदूतहरू मध्येबाट नेपाल सरकारबाट मनोनीत एकजना -सदस्य
- (च) अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध, परराष्ट्र मामिला विज्ञ वा विश्वविद्यालयका प्राध्यापकहरूमध्येबाट नेपाल सरकारबाट मनोनीत एक जना महिला सहित दुई जना -सदस्य
- (छ) उद्योग तथा व्यापारिक क्षेत्रको प्रतिनिधित्व हुने गरी नेपाल सरकारबाट मनोनीत एकजना -सदस्य
- (ज) सम्बन्धित विषयमा कम्तीमा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धको क्षेत्रमा काम गरेका आदिवासी/जनवाती, मधेशी, दलित तथा अल्पसंख्यक समुदायका व्यक्तिहरूमध्येबाट नेपाल सरकारबाट मनोनीत एक जना -सदस्य
- (झ) कार्यकारी निर्देशक -सदस्य सचिव

(३) उपदफा (२) बमोजिम मनोनीत सदस्यको पदावधि बढीमा दुई वर्षको हुनेछ र निजको पुनः एकपटक मनोनयन हुन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) को खण्ड (घ) देखि (ज) सम्मका सदस्यहरूको कार्यसम्पादन सन्तोषजनक नभएको अवस्थामा नेपाल सरकारले त्यस्ता सदस्यहरूलाई हटाउन सक्नेछ ।

तर त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि निजहरूलाई सफाइ पेश गर्ने मनासिव मौकाबाट बञ्चित गरिनेछैन ।

४. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार : समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:-

- (क) परराष्ट्र मामिला सम्बन्धमा अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन नीति तर्जुमा गर्न नेपाल सरकारलाई परामर्श प्रदान गर्ने,
- (ख) अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धका विभिन्न पक्षहरूको अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने र परराष्ट्र मामिला सम्बन्धमा नेपालले अवलम्बन गर्नुपर्ने रणनीति बारे अध्ययन र अनुसन्धानका आधारमा अवधारणापत्र तयार गरी नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्ने,
- (ग) परराष्ट्र मामिला सम्बन्धमा सम्मेलन, प्रवचन, गोष्ठी र विचार विमर्श आदिको आयोजना गर्ने, गराउने,
- (घ) नेपालले अख्तियार गरेको कूटनीतिक सम्बन्धको अभ्यासमा सामयिक सुधार र परिमार्जन गर्न नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- (ङ) परराष्ट्र मामिला सम्बन्धमा देखापरेका समस्यामूलक विषयमा अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने, गराउने,
- (च) कन्सुलर सम्बन्धी अभ्यासलाई सामयिक सुधार र परिमार्जन गर्न नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- (छ) नेपाल सरकारको विभिन्न निकायका कर्मचारीहरूलाई परराष्ट्र मामिला तथा कूटनीतिक अभ्यासका सम्बन्धमा प्रशिक्षण दिने,
- (ज) नेपालको परराष्ट्र सम्बन्ध, कूटनीतिक अभ्यास, परराष्ट्र नीति, अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धका क्षेत्रमा शोधपत्र, अनुसन्धान, कृति वा त्यस्तै अन्य लेख, रचना प्रकाशन गर्ने तथा त्यसको बिक्री वितरण गर्ने,
- (ज) परराष्ट्र मामिला सम्बन्धी अभिलेख तथा सूचनाहरू अद्यावधिक गरी राख्ने र आवश्यकता अनुसार प्रकाशन गर्ने, गराउने,

- (भ) नेपालले विदेशी मुलुकमा आफ्नो राजदूतावास, महावाणिज्यदूतावास वा वाणिज्यदूतावास वा अन्य नियोग खोल्दा अपनाउनु पर्ने मापदण्डका सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सुझाव दिने,
- (ज) समितिको वार्षिक नीति, योजना र कार्यक्रम स्वीकृत गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (ट) नेपालको परराष्ट्र मामिला तथा कूटनीतिक सम्बन्ध सम्बन्धी अभिलेख तथा सूचनाहरू अद्यावधिक गरी राख्ने र त्यस्ता विषयको स्रोत केन्द्रको रूपमा समितिलाई विकास गर्ने,
- (ठ) समितिको कार्य सञ्चालनको लागि बजेट पारित गर्ने,
- (ड) समितिले आफ्नो उद्देश्य प्राप्तिको लागि विदेशी सरकार, राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था वा व्यक्तिसँग सम्पर्क र समन्वय गर्ने,
- (ढ) यस आदेश बमोजिम समितिको उद्देश्य पूर्तिको लागि आवश्यक कार्यहरू गर्ने गराउने ।

५. **समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि** : (१) समितिको बैठक वर्षको कम्तीमा चार पटक बस्नेछ ।

(२) समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ र बैठक बस्ने सूचना र बैठकको एजेण्डा बैठक बस्नुभन्दा कम्तीमा तीन दिन अगावै सदस्यहरूलाई दिनु पर्नेछ ।

(३) समितिको कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत भन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(४) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरूले आफू मध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(५) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत समेत दिनेछ ।

(६) समितिले आवश्यकता अनुसार स्वदेशी विज्ञहरूलाई समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(७) समितिको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछ ।

(८) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

६. **कार्यकारी निर्देशक:** (१) समितिको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा काम गर्न कम्तीमा स्नातकोत्तर उपाधि प्राप्त, अन्तर्राष्ट्रिय कानून, कूटनीति, आर्थिक कूटनीति, नेपालको परराष्ट्र नीति तथा मामिलामा विशेष योगदान दिएको र अनुभव हासिल गरेका व्यक्तिहरूमध्येबाट नेपाल सरकारले समितिको सिफारिसमा एकजना कार्यकारी निर्देशक नियुक्त गर्नेछ ।

(२) कार्यकारी निर्देशकको पदावधि बढीमा दुई वर्षको हुनेछ र समितिको सिफारिसमा निजको एक अवधिको लागि पुनः नियुक्त हुन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि कार्यकारी निर्देशकको काम सन्तोष जनक नभएमा नेपाल सरकारले निजको पदावधि पूरा नहुँदै कार्यकारी निर्देशकको पदबाट हटाउन सक्नेछ ।

तर त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि निजलाई सफाई पेश गर्ने मनासिब मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

(४) कार्यकारी निर्देशकको पारिश्रमिक, सेवाका शर्त तथा सुविधाहरू तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

७. **कर्मचारी सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) समितिको कार्य सम्पादनको लागि समितिमा आवश्यक संख्यामा कर्मचारी रहने छन् ।

(२) समितिका कर्मचारीहरूको नियुक्ति, सेवाका शर्तहरू, पारिश्रमिक तथा सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

८. **करारमा नियुक्त गर्न सकिने :** (१) समितिले कुनै योजना कार्यान्वयन गर्नु परेमा सोको लागि आवश्यक ज्ञान र विशेष अनुभव भएका विशेषज्ञहरूलाई बढीमा एक वर्षको लागि करारमा नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम करारमा नियुक्त भएका कर्मचारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा पारिश्रमिक र सुविधा करारमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

९. **समितिको कोष :** (१) समितिको एउटा छुट्टै कोष हुनेछ र कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् :-

- (क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त रकम,
- (ख) विदेशी संस्थाले चन्दा वा सहायता स्वरूप प्रदान गरेको रकम,
- (ग) अन्तर्राष्ट्रिय संघ, संस्था, विदेशी सरकारबाट प्राप्त रकम,
- (घ) समितिले गरेको प्रकाशनको विक्री वितरणबाट प्राप्त रकम,
- (ङ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) अन्तर्गतको रकम प्राप्त गर्नु अघि समितिले नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालयको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(३) समितिको कोषमा प्राप्त हुने रकम समितिले तोकेको बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी प्रचलित कानूनबमोजिम 'क' वर्गको इजाजतपत्र प्राप्त कुनै बैंकमा समितिको नाममा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(४) समितिको नामबाट गरिने सबै खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

(५) समितिलाई जुन कार्यक्रम वा कामको लागि रकम प्राप्त भएको हो सो रकम सोही कार्यक्रम वा काममा खर्च गर्नु पर्नेछ ।

(६) समितिको कोषको सञ्चालन तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१०. लेखा र लेखापरीक्षण: (१) समितिको आय व्ययको लेखा प्रचलित कानूनबमोजिम नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचा बमोजिम राख्नु पर्नेछ ।

(२) समितिको लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षक वा सो निजले तोकेको लेखा परीक्षकबाट हुनेछ ।

(३) नेपाल सरकारले समितिको आय व्ययको लेखा तत्सम्बन्धी कागजात र अरू नगदी, जिन्सी जुनसुकै बखत जाँचन वा जाँचन लगाउन सक्नेछ ।

११. उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्ने: (१) समितिले आफ्नो कार्य सुचारुरूपमा सम्पादन गर्नको लागि आवश्यकताअनुसार उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठित उपसमिति वा कार्यदलको कार्यक्षेत्रगत सर्त तथा कार्यावधि त्यस्तो उपसमिति वा कार्यदल गठन गर्दाको बखत समितिले निर्धारण गरिदिए बमोजिम हुनेछ ।

१२. **अधिकार प्रत्यायोजन:** समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकार मध्ये आवश्यकता अनुसार केही वा सबै अधिकार अध्यक्ष, सदस्य, दफा ११ बमोजिम गठित उपसमिति वा कार्यदल, कार्यकारी निर्देशक वा समितिको कुनै अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
१३. **बार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने :** (१) समितिले तोकिए बमोजिमको विवरण खुलाई प्रत्येक वर्ष आफूले सम्पादन गरेको कामको बार्षिक प्रतिवेदन नेपाल सरकार समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको प्रतिवेदनमा अन्य कुराको अतिरिक्त समितिबाट एक आर्थिक वर्षमा भएका प्रमुख कार्य, समितिको बार्षिक नीति, योजना र कार्यक्रमको कार्यान्वयनको स्थिति र त्यसको उपलब्धि तथा लागत र समितिबाट भएको बार्षिक खर्चको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपदफा (२) बमोजिमको प्रतिवेदन नेपाल सरकार आफैँले वा नेपाल सरकारको निर्देशनमा समितिले सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।
१४. **बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधा:** (१) समितिका सदस्यले समितिको बैठकमा भाग लिएवापत तोकिए बमोजिमको बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधा पाउनेछन् ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधा निर्धारण गर्नु अघि समितिले नेपाल सरकारको स्वीकृति प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।
१५. **निर्देशन दिन सक्ने:** नेपाल सरकारले समितिलाई आवश्यकता अनुसार निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ ।
१६. **समितिको कार्यालय र नाम:** समितिको कार्यालय काठमाडौँ उपत्यकामा रहनेछ र सो कार्यालय “परराष्ट्र मामिला अध्ययन प्रतिष्ठान” को नामबाट प्रचलित हुनेछ । अंग्रेजी भाषामा यसलाई अंग्रेजीमा “इन्स्टिट्यूट अफ फरेन अफेयर्स” भनिनेछ ।
१७. **नेपाल सरकारसँग सम्पर्क:** समितिले नेपाल सरकारसँग सम्पर्क राख्दा परराष्ट्र मन्त्रालय मार्फत राख्नु पर्नेछ ।
१८. **नियमहरू बनाउने अधिकार :** समितिले यस आदेशको उद्देश्य पूर्तिका लागि आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ, र त्यस्ता नियमहरू नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएपछि लागू हुनेछन् ।

१९. **खारेजी र बचाउ** : (१) परराष्ट्र मामिला अध्ययन प्रतिष्ठान विकास समिति (गठन) आदेश, २०५४ खारेज गरिएको छ ।

(२) यो आदेश प्रारम्भ हुँदाका बखत बहाल रहेको कार्यकारी निर्देशक वा पदेन बाहेक अन्य सदस्यको पदावधि निज नियुक्त भएको मितिदेखि गणना गरिनेछ । तर दफा ३ को उपदफा (२) मा व्यवस्था भएको आधारभन्दा अन्य आधारमा नियुक्त भएको सदस्य स्वतः नरहेको मानिनेछ ।

(३) यो आदेश प्रारम्भ हुँदाका बखत बहाल रहेका कर्मचारीहरू करार अवधि बहाल रहेसम्म कायम रहने छन् ।

(४) उपदफा (१) बमोजिमको आदेश अनुसार भए वा गरेका काम कारवाही यसै आदेश बमोजिम भए वा गरेको मनिनेछ ।

नेपाल कानून आयोग